

ste blev først opstillet efter Frederik V.s død, sikkert uden at der lå nogle bagtanker bag den sene anbringelse. Sin sidste glansperiode oplevede Fredensborg under Juliane Marie, da bl. a. Harsdorff søgte at modernisere slottet, og der blev indbygget et teater i et af rummene. Det er forlængst forsvundet.

For de fleste er Fredensborg slot forbundet med de store dage, da Christian IX holdt hof her, så Jan Steenbergs detaljerede redegørelse er en fornøden påmindelse om, at dets forudgående skæbne er ulige mere interessant, og skildringen giver gode løfter om det kommende andet bind med fortsættelsen af bygningshistorien, fordi det hele kompleks afspejler en væsentlig side af dansk kultur.

Prinsesse Margrethe har ledsaget Jan Steenbergs arbejde med et forord.

Helge Sjøgaard

Kirsten Prange, Aase Rosenberg Rasmussen og Poul Rasmussen: Skast herreds tingbøger 1636–1640. Register. (Landbohistorisk Selskab, 1969).

Poul Rasmussen (udg.): Viborg landstings skøde- og pantebøger 1645–1652. 1. hæfte. (Landbohistorisk Selskab, Dansk Videnskabs Forlag, 1969).

Der er grund til at henlede opmærksomheden på, at den jyske tingbogs-række i Landbohistorisk Selskabs udgave af ældre danske tingbøger, nemlig Skast herreds tingbøger 1636–1640, nu efter 15 års forløb er bragt til en heldig afslutning med et meget udførligt registerbind på mere end 100 sider, som må kunne tilfredsstille alle rimelige krav til et register – lige med undtagelse af det sagbetonede,

som til gengæld er noget meget væsentligt. Men her kan man glæde sig over, at der i forordet stilles et samlet sageregister i udsigt til hele den store udgave af danske tingbøger. Først med dette vil tingbogsværket kunne udnyttes til bunds.

Samtidig med afslutningen på Skast herreds tingbøger har Poul Rasmussen udsendt 1. hæfte af et nyt udgiverarbejde for Landbohistorisk Selskab, nemlig Viborg landstings skøde- og pantebøger 1645–1652, som udgives efter de samme principper som skøde- og panteprotokollerne 1624–1637 (omtalt i HISTORIE, ny række, VII, s. 481).

Paul G. Ørberg

Vald. Andersen: Register til Malt herreds tingbøger 10. 1. 1657–25. 1. 1719. (Småskrifter nr. 8. Udgivet af Historisk Samfund for Ribe Amt, u. å.). 24 s.

De gamle tingbøgers stof er meget omfattende og for den ældre tid ikke altid let tilgængeligt. Kun få gange er tingbøger for et lidt længere tidsrum gennemgået systematisk og deres rige stof virkelig udnyttet til skildringen af et områdes og et tidsafsnits historie. For udnyttelsen af et større tingbogsmateriale til belysning af sociale, økonomiske, kulturhistorie og lokalhistoriske forhold savner man sageregistre og topografiske registre.

Det er derfor et prisværdigt arbejde, den flittige lokalhistoriker, overlærer Vald. Andersen har udført med udarbejdelse af et register til Malt herreds tingbøger for årene 1657–1719. I kronologisk orden anføres datoerne for de enkelte sager med to vedføjede talkoder; den første omfatter et af tallene 01–067, nemlig de topografiske betegnelser Malt herred (01) og Adserbøl-Aatte (02-067); den

anden kode tallene 1–139, koder for emnerne fra afgift til ålegårde. Systemet muliggør, at man hurtigt kan finde sager vedrørende bestemte lokaliteter og bestemte emner. Af hensyn til fuldstændigheden kunne man dog have ønsket, at der var registreret flere emner for hver sag. Og henvisninger ved sidetal var at foretrække frem for datoer; mange tingbogssager fylder adskillige sider. *Ole Degn*

Carl Lindberg Nielsen: Ringkjøbing købstads historie. (Udgivet af Ringkjøbing byråd, intet trykår). 367 s.

Bogen begyndte at udkomme i hæfter 1943 i anledning af byjubilæet samme år, men er først blevet afsluttet nu, og det må have været en tålmodighedsprøve for hovedforfatteren at se sit arbejde så meget forsinket, skønt manuskriptet var færdigt til tiden.

Den uundgåelige arkæologiske indledning er forfattet af J. Dalgaard-Knudsen og læses med pietet, fordi han var en af de få borgmestre i Danmark, som aktivt beskæftigede sig med historisk virksomhed, men ellers er det landsarkivar C. Lindberg Nielsen, der har båret hovedparten af arbejdet. Ringkjøbing har altid været en lille by med en tilsvarende beskedne indflydelse på hele landets udvikling, og byhistorien må derfor naturligt samle sig om købstadens egen skæbne, dens borgeres mere eller mindre heldige forsøg på at overvinde modgangen, det lille samfund blev ramt af, og deres sejre, som de viste sig i fremgang, i velstand og styrke. Det er også lykkedes for landsarkivaren, men netop derfor falder det indledende afsnit om forhistorien mærkeligt udenfor, da byens historie først begynder, da et virkeligt by-

samfund opstår, i erhverv og retsligt og kirkeligt adskilt fra det omliggende land, og til denne udvikling giver forhistorien ikke noget bidrag, men det er måske det traditionelle skema for købstadshistorier, der har foranlediget det indledende kapitel. Derimod kunne der nok fra historisk tid hentes nogle arkæologiske oplysninger, og byens beskedne, men karakteristiske borgerlige arkitektur fortjener et særligt afsnit, selv om det er forståeligt, at forfatteren ud fra sin orientering har foretrukket at lade de skriftlige kilder føre ordet, og de er sikkert helt udtømt. Kapitlet om historieskrivningen om Ringkjøbing fortjener tak, fordi det er så sjældent, at denne side af byhistorien bliver trukket frem.

J. I. Bøgner har skrevet om de sidste hundrede års historie, men tyngdepunktet ligger i hele den foregående tid. Her er der gjort det største arbejde. *Helge Søgaard*

Conrad Engelhardt: Sønderjyske og fynske mosefund. Bind 1. Thorsbjerg mosefund. Med forord af Mogens Ørsnes. (Forlaget ZAC, 1969). XXXV + 84 s. + 18 tavler.

I fotografisk optryk foreligger nu første bind, fra 1863, af Conrad Engelhardts publikationsrække Sønderjyske og fynske mosefund, der kom i årene 1863–69 og omfattede fire bind, om henholdsvis fundene i Thorsbjerg Mose og Nydam Mose i Slesvig og i Vimose og Kragehul Mose på Fyn. Disse fire store offerfund er stadig de største samlede fundkomplekser, der kendes fra jernalderen, og Engelhardts værk står som en smuk repræsentant for det arbejde, der udførtes i dansk arkæologis barndom. Detaljeret skildrer bogen om